

ЛІТЕРАТУРА

1. Філіпенко А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.
2. Губський Б.В. Євроатлантична інтеграція України / Б.В. Губський – К.: Логос, 2003. – 328 с.
3. Пахомов Ю.Н. Цивилізаційні моделі сучасності і їх історическі корні / Ю.Н. Пахомов, С.Б. Крымський, Ю.В. Павленко і др.; Під ред. Ю.Н. Пахомова. – К.: Наук. думка, 2002. – 632 с.
4. Савельєв Є.В. Європейська інтеграція і маркетинг. Наукові нариси. / Є.В. Савельєв. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 482 с.
5. The World Factbook, Central Intelligence Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov>.
6. Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
7. Key World Statistics 2005. International Energy Agency. – Paris: IEA Publications, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ww.iea.org](http://www.iea.org).

УДК 338.342.4

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВИХ КОМПАНІЙ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Крамарєв Г.В., здобувач, голова правління
ВАТ «Український нафтогазовий інститут», м. Київ

В контексте устойчивого развития рассматриваются тенденции и стратегические направления развития крупных нефтяных компаний мира. Уточняются принципы и требования устойчивого развития в соответствии с Декларацией Рио-де-Жанейро. Анализируются основные изменения в стратегиях развития нефтегазовых компаний в связи с изменением расстановки сил на мировом энергетическом рынке и изменившимися приоритетами.

Ключевые слова: устойчивое развитие, декларация, принципы, компании, стратегии, нефть, альтернативные источники энергии.

In the context of sustainable development the tendencies and strategic directions of the development of world big oil companies are considered. Principles and requirements of sustainable development according to the Declaration of Rio de Janeiro are specified. The basic changes in the strategy of the development of oil and gas companies in connection with the change of alignment of forces in world power market and changed priorities are analyzed.

Key words: sustainable development, declaration, principles, companies, strategies, oil, alternative sources of energy.

Актуальність теми. Для сучасного етапу глобального розвитку економіки характерною ознакою є те, що більшість високорозвинених країн і країн, що розвиваються, обирають інноваційний шлях розвитку. Його характеризує те, що головними фактором розвитку виступає генерування нових знань в процесі наукових досліджень та їхня комерціалізація у вигляді принципово нових продуктів, технологій, послуг, забезпечуючи структурні зміни в економіці на користь більш високих технологічних укладів. Це призводить до зростання техногенного навантаження на суспільство, що за певних обставин – суб'єктивних (в разі неготовності суспільства чи його окремих індивідуумів до відповідальності за правильне та розумне використання технологій) чи об'єктивних (в разі катастроф, інших форс-мажорних обставин чи недосконалості технологій, що використовуються) – може спричинити шкоду суспільству в цілому у вигляді втрати його матеріальних (природних) ресурсів, здоров'я людей, пошкодження їх життєвого середовища тощо.

Особливо небезпечними за наслідками своєї інноваційно-технологічної діяльності для людей є такі галузі промисловості, як енергетична (атомна енергетика, нафтовидобування), хімічна, фармацевтична, а також транспорт. Крім того, висока техногенна небезпека характерна для атомного флоту, ракетно-космічної техніки, інших знарядь оборонної галузі.

Отже, дослідження стратегічних напрямів розвитку нафтогазових компаній з метою підтримання їхньої конкурентоспроможності в умовах глобалізаційних змін та з урахуванням вимог сталого розвитку – збереження довкілля для майбутніх поколінь – є актуальною проблемою.

Основний текст. Передумовою інноваційного розвитку економіки є широке використання і розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють прискорено обмінюватись новими науково-технологічними надбаннями на всіх стадіях інноваційного процесу – ідеями, результатами наукових досліджень, пошукових робіт, – тобто, реалізовувати в режимі «он-лайн» продаж (міжнародний трансфер) технологій. Останнє змінює структуру економіки: зростає частка високоінтелектуальних послуг в структурі ВВП, які мають високу додану вартість, а частка галузей більш низьких технологічних укладів зменшується. В результаті прискорюється розшарування країн на бідні, що не володіють високоінтелектуальним потенціалом розвитку (високоосвіченим людським капіталом, високими технологіями або належним чином захищеною інтелектуальною власністю на них тощо), та багаті, які володіють таким потенціалом і розвиваються на інноваційних засадах.

У зв'язку з необхідністю запобігання негативним наслідкам прискореного інноваційного розвитку економіки в 1992 році в Ріо-де-Жанейро відбулася Глобальна конференція ООН з довкілля та розвитку, яка прийняла Декларацію з довкілля та сталого розвитку – так звану «Декларацію Ріо». В подальшому ця декларація була покладена світовою спільнотою в основу міжнародного екологічного права, сформулювавши головні вимоги сучасності до збалансованого економічного розвитку.

Таким чином, Декларація сталого розвитку (англ. – *Sustainable development*) – загальна концепція стосовно необхідності встановлення збалансованості між задоволенням сучасних потреб суспільства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі.

Термін «сталий розвиток» є офіційним українським перекладом англійського терміна «*sustainable development*» (рос. – устойчивое развитие), дослівний переклад якого з урахуванням контексту може бути «життєзабезпечуючий розвиток», а розширене тлумачення – всебічно збалансований розвиток. За визначенням Комісії ООН зі сталого розвитку, його мета – задовольняти потреби сучасного суспільства, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

Досить часто поняття сталий та стійкий (стабільний) розвиток ототожнюються. Так, в Україні термін «сталий розвиток» часто вживають для означення неухильного зростання економічних показників країни, її регіонів, окремих галузей економіки чи підприємств. Інколи до цього додають здійснення безсистемних заходів щодо збереження довкілля та поліпшення санітарних умов проживання або праці людей. Таке тлумачення терміна є не лише грубою помилкою, але й його профанацією.

Під стійким (або таким, що відбувається зі стабільними темпами) збалансованим розвитком економіки слід розуміти стабільне зростання, яке економіка може забезпечити без зміни дохідності та фінансової політики, яке збалансоване з використанням диверсифікованих за джерелами інвестиційних ресурсів. Його не можна ототожнювати із сталим економічним розвитком.

Збалансованими темпами зростання американським вченим Р. Хіггінсом визначено такі, що не виснажують фінансові ресурси, однак забезпечують нормальний перебіг економічного розвитку [1]. А.З. Бобильова уточнює, що такі процеси повинні бути стійкими, довгостроковими [2]. Однак ці визначення слід доповнити уточненням щодо джерел фінансування (інвестиційних ресурсів) та цільовою установкою відносно мети – для забезпечення структурних змін на користь продуктів (послуг) з високою доданою вартістю. Останнє має суттєве значення в умовах вітчизняної економіки.

Щоб бути конкурентоспроможними і відповідати сучасним вимогам у технологічному та кадровому вимірі, досить часто країни самі набувають собі фінансових проблем, оскільки залучають як інвестиції не власні ресурси, а позики. В умовах нестабільної ситуації на світовому фінансовому ринку це може нести в собі загрозу дефолту, або банкрутства. Водночас зволікання з придбанням та освоєнням нових технологій призводить до втрати конкурентоспроможності на ринку, а відтак – до втрати висококваліфікованого кадрового потенціалу. Останнє особливо небезпечно для розвитку наукової сфери країни – науково-дослідних та проектних інститутів, де інтелектуальний потенціал є одним із головних факторів розвитку. Тому розвиток економіки повинен бути збалансованим, виваженим, а саме – має ґрунтуватися на реінвестуванні у розвиток у тому числі й власних ресурсів, а не лише залучених коштів. Це забезпечує стабільність економічного зростання.

Проблеми сталого розвитку досліджували у своїх працях відомі зарубіжні вчені, серед яких: Донелла Медоуз, Йорген Рандерс, Денніс Медоуз, Уільям Беренс, які зупинилися на проблемі охорони біосфери й локальних екосистем в контексті гармонії з ними; економіст Світового банку Герман Дейлі, що є автором інноваційної економічної теорії сталого розвитку. Серед вітчизняних учених дану проблему досліджували О.Г. Білорус, М.І. Долішній, В.П. Мікловда, В.П. Прадун, М. Трегобчук.

Провідний дослідник економічних аспектів забруднення довкілля, колишній економіст Світового банку Дейлі Герман, спираючись на визначення Комісії ООН та науковий аналіз, логічно тлумачить термін «сталий розвиток» як означення гармонійного, збалансованого, безконфліктного прогресу всієї земної цивілізації, груп країн (регіонів, субрегіонів), а також окремо взятих країн нашої планети за на-

уково обґрунтованими планами (методами системного підходу), коли в процесі неухильного інноваційного інтенсивного (а не екстенсивного) економічного розвитку країн одночасно позитивно вирішується комплекс питань щодо збереження довкілля, ліквідації експлуатації, бідності та дискримінації як кожної окремо взятої людини, так і цілих народів чи груп населення, у тому числі за етнічними, расовими чи статевими ознаками.

Сталий розвиток – це керований розвиток. Основою його керованості є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їхні результати та вибрати найбільш оптимальний.

Концепція стійкого розвитку ґрунтується на п'яти головних принципах [3]:

1. Людство дійсно може надати розвитку сталого і довготривалого характеру, для того щоб він відповідав потребам людей, що живуть зараз, не втрачаючи при цьому можливості майбутнім поколінням задовольняти свої потреби.

2. Обмеження, які існують в галузі експлуатації природних ресурсів, відносні. Вони пов'язані з сучасним рівнем техніки і соціальної організації, а також із здатністю біосфери до самовідновлення.

3. Необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізувати свої надії на більш благополучне життя. Без цього сталий і довготривалий розвиток просто неможливий. Одна з головних причин виникнення екологічних та інших катастроф – злидні, які стали у світі звичайним явищем.

4. Необхідно погодити стан життя тих, хто користується надмірними засобами (грошовими і матеріальними), з екологічними можливостями планети, зокрема відносно використання енергії.

5. Розміри і темпи зростання населення повинні бути погоджені з виробничим потенціалом глобальної екосистеми Землі, що змінюється.

Результатом сталого розвитку економіки є підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни та темпів структурних змін. Відповідно до цього, місце України як потенційного кандидата до вступу у ЄС можна охарактеризувати за допомогою рейтингових оцінок за композитними та загальним індексом конкурентоспроможності (GCI). Основними агрегованими факторами, які впливають на економічний розвиток, вважаються технології, суспільні інституції та макроекономічне середовище. Індекс технологій є композитом з таких субіндексів: індексу інновацій, який відображає інновації, що сприяють економічному зростанню; індексу інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) та індексу технологічного трансферу, який враховує торгівлю ліцензіями на іноземні технології.

Growth Competitiveness Index, що характеризує спроможність національної економіки досягати сталого розвитку у середньостроковому періоді, був визначений ЄС для 80 країн світу. Втрата позицій конкурентоспроможності наведених країн зумовлена низьким рейтингом технологічного фактора, особливо субфактора ІКТ, який сьогодні є вирішальним у глобальному змаганні країн. Серед постсоціалістичних країн найбільше зростання конкурентоспроможності виробництва відбулося в економіці Угорщини, що підтверджено також індексом технологічних змін. Іншим позитивним прикладом може бути Португалія – найбідніша країна ЄС, яка завдяки розвитку технологічного фактора динамічно покращує свою конкурентну позицію.

Індекс технологічного фактора як компонент індексу GCI розраховувався для двох груп країн – країн ключових інновацій та неключових. До першої групи зараховано країни, компанії яких зареєстрували 15 і більше використаних патентів, виданих у США, у розрахунку на мільйон населення. Інші країни належать до неключових в інноваційно-технологічному відношенні країн.

Патентування в США стало і репрезентативним індикатором порівняльного технологічного розвитку країн, оскільки американська система захисту промислової власності вважається найбільш авторитетною і надійною. Існує три показники патентної активності: кількість поданих заяв, кількість виданих патентів і кількість патентів, які використовуються у виробництві. У доступній нам статистиці США Україна фігурує тільки щодо першого показника.

Україна в останні роки знизилася патентну активність в США, в той час як всі інші наші конкуренти її посіли, за даними Держкомстату, цей індикатор економіки знань не покращився в Україні також і в 2005–2010 рр. Якщо перейти до показника наданих патентів США, то Україна не охоплена цією статистикою через незначну кількість виданих патентів.

Таким чином, політика побудови економіки знань буде ефективною, якщо всі вищезазначені сегменти державного управління спрацюють на кінцевий результат – масовий випуск країною конкурентоспроможних на світовому ринку інноваційних продуктів та технологій.

Хоча Україна й має масштабний природний, промисловий, технологічний та науковий потенціал, але детермінанти її конкурентних переваг ще недостатньо розвинені. Це знаходить своє відображення у

низькій конкурентоспроможності вітчизняних товарів, особливо наукомістких виробів з високою доданою вартістю. Резерви зростання товарообігу із зовнішнім світом на старій структурній основі та ціновій конкурентоспроможності фактично вичерпані. Місце України на світовому ринку в майбутньому, в першу чергу, буде залежати від того, наскільки ефективно розв'язуватиметься у найближче десятиліття питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на основі інновацій.

Для вимог сталого розвитку важливим завданням стає гарантування енергобезпеки, що передбачає вирішення таких проблем.

Перша – гарантування власне енергобезпеки, безперебійного і надійного постачання енергоресурсів, в т.ч. у вигляді електроенергії, тепла, енергоносіїв. У світі, який стає все більш глобальним, порушення енергопостачання окремого регіону призводить до проблем всередині не тільки національної, але часто і світової енергетичної системи.

Друга – екологічна політика, тобто вирішення екологічних проблем або недопущення їх появи і посилення, у тому числі в процесі забезпечення споживачів енергією. Вітчизняні екологічні стандарти і нормативи не відповідають сучасним вимогам, встановлюються на основі старих, ще радянських підходів. Головне рішення проблем забруднення навколишнього середовища, придумане більше 40 років тому, – збільшення споживання природного газу, замість того щоб повсюдно встановлювати очисні споруди, фільтри, що знижують викиди в атмосферу в процесі вироблення енергії. Це означає, що фактично проблема залишається, а газоспоживання, навпаки, зростає. Колись потім все одно потрібно буде вирішувати, як скоротити споживання природного газу і що робити з уловлюванням і фільтрацією шкідливих речовин від спалювання вугілля, серед яких є і важкі метали, канцерогени, радіоактивні речовини і т.ін. В Енергетичну Стратегію-2030 закладено збільшення споживання вугілля – екологічно небезпечного енергоносія (сьогодні є технології «чистого» спалювання вугілля, які на теренах колишнього СРСР не використовуються).

Третя проблема – боротьба з кліматичними змінами, зниження викидів парникових газів в атмосферу. Країни світу серйозно стурбовані цією складовою енергобезпеки, однак вона практично не вирішується. Ця проблема була визначена серед глобальних економічних, екологічних, геополітичних, соціальних і технологічних ризиків, визначених у доповіді Світового економічного форуму в Давосі в 2007 р. (Global Risks 2007, WEF, 2007), найбільшим викликом для XXI століття вважаються зміни клімату, які стануть фактором міжнародних і громадянських воєн у найближчі 50 років.

І все ж, незважаючи на всі кризові явища, на сьогодні стратегія сталого розвитку є безальтернативною. При цьому треба розуміти, що універсальний рецепт такого розвитку для окремих країн відсутній. Кожна країна повинна вирішувати проблему сталого розвитку, виходячи з власних цілей, національних особливостей та економічних можливостей.

Серед найважливіших глобальних проблем, які постали на початку XXI століття перед цивілізацією, є забезпечення енергією. За даними Організації Об'єднаних Націй, на сьогодні 1,6 мільярда людей мають обмежений доступ до електропостачання та 2,4 мільярда – до сучасних видів пального для приготування їжі та обігріву помешкань. Використанням традиційних енергетичних носіїв і технологій зумовлюється інтенсивне забруднення довкілля. До того ж, за нинішніх масштабів і темпів зростання обсягів споживання викопних видів палива (нафти, газу, вугілля, урану) очікується, що уже в першій половині XXI століття через вичерпання запасів почне скорочуватися використання природного газу, нафти і нафтопродуктів, що значно ускладнить функціонування енергетики та транспорту. Найбільш високими темпами вичерпуються ресурси нафти та природного газу.

За прогнозами Міжнародного енергетичного агентства [4], попит на нафту продовжує підвищуватись, у той час як видобуток вуглеводнів постійно скорочується. На засадах вивчення динаміки запасів більш як 800 нафтових родовищ, у яких сконцентровано близько 75 % світових запасів нафти, вченими було зроблено висновок про те, що нафтовидобуток скорочується щорічно на 6,7 %.

Аналіз світових запасів свідчить про те, що запасів нафти вистачить приблизно на 40 років, однак її видобуток вимагає значних капітальних витрат. Якісні характеристики родовищ, що експлуатуються у світі, постійно погіршуються. Останнє спричинене зростанням частки малорентабельних запасів у їх структурі, вилучення яких вимагає додаткових методів інтенсифікації, а відповідно й витрат.

Останніми роками значну роль на нафтовому ринку починають відігравати багаті природними ресурсами країни, що розвиваються. Це створює певну небезпеку довкіллю та його охороні, оскільки ці країни не приділяють такої уваги екології, як розвинені країни (в них прийнято жорсткі екологічні стандарти та керівництва, які регулюють на всіх стадіях нафтовий бізнес – від свердловини і до споживача).

Financial Times разом з експертами галузі – численними керівниками нафтових компаній визначила нові сім найбільш впливових енергетичних корпорацій, що не входять до Організації економічного співробітництва і розвитку. До них належать Agamco із Саудівської Аравії, російський «Газпром»,

китайська CNPC, іранська NIOC, венесуельська PDVSA, бразильська Petrobras і Petronas з Малайзії. Більшість цих компаній є державними (національними). Вони контролюють сьогодні майже третину загальносвітового виробництва нафти і більше третини світових запасів газу.

Міжнародне енергетичне агентство IEA порахувало, що 90 % нових надходжень у наступні 40 років буде припадати на країни, що розвиваються, в той час як 30 років тому близько 40 % нових виробничих потужностей припадало на частку промислово розвинених країн. Національні нафтові компанії починають кооперуватися в рамках освоєння ресурсів своїх країн. Розвиток нафтової і газової галузі, а також розробка ресурсів, необхідних для світового економічного зростання, виявляється в руках нових «семи сестер» і тих держав, що їх контролюють. Бразильська Petrobras йде в перших рядах розробників технологій, що дозволяють добувати нафту з великих глибин, недалеко від бразильських берегів, тому вона в даний час успішно конкурує з такими гігантами, як British Petroleum (BP) і ExxonMobil. Російські нафтові компанії, які вже давно є визнаними експортерами нафти й газу, створюються за іншим принципом: треба володіти родовищами, нафтопереробними заводами та мережею АЗС, щоб на різних стадіях нафтовиробництва заробляти прибутки. Однак за рахунок великих об'єднаних активів та спільних інвестиційних проектів російські компанії залишаються конкурентоспроможними.

ExxonMobil – єдина енергетична компанія розвинуеного світу, що сьогодні здатна скласти конкуренцію новій групі нафтових компаній за загальним впливом. Донедавна такою ж впливовою та конкурентоспроможною була BP – одна з найпотужніших компаній світу. Однак після екологічної катастрофи 20 квітня 2010 р. в Мексиканській затоці на нафтовій платформі Deepwater Horizon, внаслідок якої виник неконтрольований викид нафти в море, збитки компанії BP, яка була визнана винуватцем цієї екологічної катастрофи, становили 32,2 млрд. дол. [5]. Після таких втрат компанії треба докласти багато зусиль до повного відновлення.

Цікавим напрямом стратегічного розвитку нафтових компаній є переорієнтація їх стратегій на освоєння ринку альтернативних замінників нафти, до яких належать, в першу чергу, природний газ та його синтетичні замінники. Газ належить до більш доступних вуглеводнів також і в умовах України. В зрідженому або стисненому вигляді його можна транспортувати звичайним транспортом, а не будувати трубопровід. Крім того, ринок газу має необмежені можливості, оскільки потенційно великими покупцями зрідженого газу є Китай та Японія. Для України фінансово-економічні стратегії розширення використання природного газу як моторного палива матимуть великі перспективи як з позиції використання при цьому позитивного зарубіжного досвіду, так і з урахуванням власного ресурсного потенціалу, оскільки в Україні є великі запаси шахтного метану, який слід освоювати як сировинний ресурс для розвитку мережі АГНКС.

В багатьох країнах світу (наприклад, у Німеччині, Бразилії, Аргентині) за рішенням уряду всі громадські транспортні засоби використовують як моторне паливо природний газ, що довело свою економічну доцільність. Тому при визначенні напрямів стратегічного розвитку питання диверсифікації енергетичних ресурсів (освоєння, крім вуглеводневих ресурсів, також вітрових, сонячних та геотермальних джерел енергії) стає досить актуальним як з позиції використання ресурсного потенціалу, так і з позиції розширення джерел доходів компанії.

В світі на державному рівні розпочато реалізацію програм розвитку альтернативної енергетики до 2050 року, відповідно до якої майже 80 % сукупного світового енергоспоживання будуть становити поновлювані джерела. Це так звані програми «Фактор 2» та «Фактор 4». Сьогодні близько 50 розвинених країн світу підтримують розвиток відновлюваних джерел енергії, які можуть замінити традиційні вуглеводні.

За даними Міжнародного агентства з поновлюваних джерел енергії (IREA), тільки за минулий рік сукупні світові інвестиції в розвиток альтернативної енергетики зросли з 186 до 243 млрд. доларів, причому 30 % цього приросту припадає на частку Китаю. У той же час, згідно з оцінками Міжурядової експертної групи з кліматичних змін (IPCC), для подальшого сталого розвитку цієї галузі будуть потрібні набагато серйозніші фінансові вливання: так, вже до 2020 року необхідно буде спільно вкласти в альтернативну енергетику близько 1,5 трлн. доларів, а ще через десять років глобальні інвестиції повинні становити близько 7,2 трлн. доларів [6]. В опублікованому IPCC дослідженні основну увагу приділено п'яти перспективним видам поновлюваних джерел енергії: біоенергетиці, сонячній, геотермальній, гідроелектроенергетиці (включаючи водні ресурси Світового океану), а також вітрової енергетиці. Атомна енергетика в доповіді взагалі виключена з розгляду як альтернативна.

Висновки. Таким чином, головним стратегічним напрямом розвитку нафтових компаній у світі є виважене, економічне ставлення до власних ресурсів видобутку вуглеводнів і усебічний розвиток підрозділів альтернативної енергетики, які мають станом на 2050 рік забезпечувати значну частку альтер-

нативних джерел енергії в енергетичному балансі країн. Водночас споживання традиційних джерел енергії має скоротитися на 80 %. Це означає, що вітчизняні нафтогазові компанії повинні врахувати ці тенденції та більш активно працювати у напрямку освоєння альтернативних джерел енергії та енергозбереження, оскільки бездіяльність може призвести до суттєвої втрати конкурентоспроможності на енергетичному ринку в умовах зміни структури енергоспоживання. Водночас державним урядовим та регулюючим органам слід звернути увагу на створення пільгових економічних умов для малих інноваційних компаній, що працюють у сфері альтернативної енергетики, а також компаній, які долучились до реалізації концепції сталого розвитку в частині енергозбереження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Higgins R.C. Analysis for Financial Management. 6th ed. – Irwin McGraw-Hill, 2001. – P. 115.
2. Бобылева А.З. Финансовые управленческие технологии: Учебник – М.: ИНФРА, 2007. – С. 434.
3. Коробко Б.П. Энергетика та сталий розвиток: інформаційний посібник для українських ЗМІ. – К.: ВЕГО «МАМА-86», 2007.
4. МЭА предупредило о нефтяном кризисе. – Lenta.ru. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vz.ru/news/2011/3/1/260760.html>.
5. Ершов Ю.А. Мировой океан в опасности // Азия и Африка сегодня. – 2011. – № 9 – С. 14.
6. Оганесян Т. 164 энергетических сценария / Эксперт. – 2011. – № 19. – С. 64.

УДК 338.1

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РИНОК ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Пилипенко Б.Г., аспірант

Університет банківської справи НБУ, м. Київ

В ретроспективе показано становление венчурного бизнеса и роль венчурного капитала в инновационном развитии экономики. Проанализированы факторы, влияющие на развитие венчурного инвестирования, и сделаны рекомендации относительно включения венчурных инвестиций в систему финансирования инновационного бизнеса в Украине.

Ключевые слова: венчурный бизнес, инвесторы, рынок, инновации.

The formation of venture business and a role of venture capital in innovative development of the economy are shown in the retrospective. The factors influencing on the development of venture investment are analyzed and recommendations concerning the inclusion of venture investments into the system of financing of innovative business in Ukraine are made.

Key words: venture business, investors, market, innovations.

Постановка проблеми. Необхідність забезпечення стабільного економічного розвитку в умовах відсутності бюджетних асигнувань на реалізацію концепції та програм інноваційної діяльності обумовлює великий інтерес до дослідження венчурного капіталу як одного з найбільш поширених джерел недержавного фінансування інновацій. У світі своєчасне венчурне інвестування ризикованих науково-технічних проєктів, що надається, як правило, неформальними інвесторами – так званими «бізнес-ангелами», дозволяє забезпечити комерціалізацію інновацій, що перебувають на ранніх стадіях розвитку, забезпечуючи швидкий перехід від окремих дослідних зразків до серійного виробництва. Тому останнім часом спостерігається посилення уваги до механізмів функціонування венчурних фондів, можливостей їхнього поширення в умовах вітчизняної економіки. Це актуалізує проблему дослідження факторів, що впливають на ринок венчурних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним дослідженням проблем формування та використання венчурного капіталу присвятили наукові праці такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як Р. Брейлі, С. Майерс, А. Дамодоран, К. Кристенсен, Т. Настас, К. МакНаллі, К. Хагерті, Ю. Амосов, О. Рогова, О. Ткаченко, І. Родіонов, Л. Антонюк, О. Лапко, С. Лобойко, а також ті науковці, хто займається проблемами інноваційного розвитку економіки. Однак багато питань, які слід ураховувати при